

cansuyu

AKTÜEL
DERGİ

FETHİYE REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

2025 SAYI 5

OYUNCU EBEVEYN

Hanife Barış ÖZLEN

ALİŞKANLIK DOSYASI

Musa ÖZ

ÖZEL EĞİTİMİN TARİHÇESİ

Abdullah YILMAZ

YENİ MODEL ANNE BABA TUTUMLARI

Neziha DONAT

HİPNOZ

Zuel KÜREKÇİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

OKUL ORTAMINDA AKRAN ZORBALIĞI:
ÖĞRETMEN ALGILARI VE MÜDAHALE
STRATEJİLERİ

AKADEMİK
MAKALEMİZ
DERGİMİZDE
YAYINLANMIŞTIR.

CUMHURİYET
MAH. 500 (CMH)
SK. NO: 13 FETHİYE
/ MUĞLA

içindekiler

- 4 **EDITÖRDEN**
Müesser UÇAR
- 5 **OYUNCU EBEVEYN**
Hanife Barış ÖZLEN
- 7 **ALIŞKANLIK DOSYASI**
Musa ÖZ
- 10 **ÖZEL EĞİTİMİN TARİHÇESİ**
Abdullah YILMAZ
- 13 **YENİ MODEL ANNE BABA TUTUMLARI**
Neziha DONAT
- 17 **HİPNOZ**
Zuel KÜREKÇİ
- 21 **ARAŞTIRMA MAKALESİ**
OKUL ORTAMINDA AKRAN ZORBALIĞI: ÖĞRETMEN
ALGILARI VE MÜDAHALE STRATEJİLERİ
- 31 **İLETİŞİM BİLGİLERİ**

EDİTÖRDEN

Sevgili okurlarımız, bu sayımızda; özel eğitimin tarihçesinden bahsedeceğiz. Özel gereksinimli çocuklara yönelik tutum ve davranışlara ilişkin bilgilere değineceğiz.

“Bütün hayatımız , bir yığın alışkanlıktan başka bir şey değildir”.(William James)
Hayatımızdaki alışkanlıkların hayatımızı nasıl etkilediğini göreceğiz, “Alışkanlık Dosyası” isimli yazımızda.

Ayrıca yeni model anne-baba tutumlarına değineceğiz. Bakalım daha önce bu yeni model anne-baba tutumlarını biliyor muydunuz? Kişinin korku verici veya tehdit edici bir duruma karşı vermiş olduğu ruhsal ve bedensel tepkiye kaygı denir. Korku kaynağı belli olan şeylere verilen tepkidir. Kaygıysa kaynağı belli olmayan ,gelecekte yaşanabilecek olası durum ve uyarılara karşı çıkar ve uzun süreli bedensel tepkilerdir. Peki, çocuklarda kaygıyı nasıl anlarız? Bunu öğrenmeye çalışacağız.

Veeee son olarakta farklı bir konu olan hipnoz ve hipnozun tarihinden bahsedeceğiz. Dergimizin bu sayısına katkıda bulunan herkesin ellerine sağlık. Tüm okurlarımızın keyifli zaman geçirmesi dileğiyle....sağlıcakla kalın...

Müesser UÇAR
RAM MÜDÜRÜ

OYUNCU EBEVEYN OLMAK

Hanife BARIŞ ÖZLEN

Oyun, ebeveyn ve çocuk arasındaki bağı güçlendiren en etkili yoldur. Bu yazıda, oyunun sadece oyuncaklarla sınırlı olmadığını, her anın bir oyuna dönüşebileceğini ve bu sürecin ilişkinizi nasıl zenginleştireceğini keşfedeceksiniz.

Oyun çocuklar için nasıl önemli bir konuya bazen ebeveynler için de kocaman bir meseleye dönüşüyor. Bazen halledip kenara çekilmemiz gereken bir iş halini alıyor.

Öncelikle neye oyun dediğimize bakarak başlayalım. Oyun; sadece çocuğun oyuncaklarında, oyun hamurlarında ya da yeni şeyler öğretmeye çalıştığımız etkinliklerde yoktur.

Oyun her yerdedir ve hep bizimledir.

Ve her birimize özeldir.

Kendi oyuncu tarafımızın eşlik ettiği tüm ilişkilerimizde oyun vardır.

Belki mesele o oyuncu tarafımızı bulmak ve ortaya çıkarmaktır.

Yüzünüzü komik hallere soktuğunuzda bebeğinizin kahkahalarının eşlik ettiği durum; **OYUNDUR.**

Onun kahkahalar attığı noktayı yakalayıp bebeğinizin ritminde kalmanız; **ONUNLA BAĞ KURMANIZDIR.**

O kurduğunuz bağ ile yüzünüzü daha da değişik hallere sokup yeni kahkahalara alan tanınmanız; **OYUNCU TARAFINIZDIR.**

O zaman oyunun içinde;

- eğlenmek var
- bol kahkaha var
- aramızda bir uyum var
- yaratıcılığımız var
- spontan bir hal var

Artık büyüdü bebekken olduğu kadar kolay değil oyun oynamak ve onu güldürmek diye düşünülür.

Ama çocuğunuz size hala gülüyor. Önemli olan onun neye güldüğünü bulmak. Rutinde olmayan, sıra dışı olan tüm oyuncu ebeveyn hallerine çocuklar gülerler.

İşte bu beraber güldüğünüz, eğlendiğiniz ve neredeyse bazen hiç bir materyale ihtiyaç duymadığınız oyunlar hem çocuğunuza hem de çocuğunuzla aramızdaki bağa en iyi gelecek oyunlardır.

Aradaki bağ ne kadar iyiyse yaşanan zor durumları beraberce çözmemiz daha da kolaylaşacaktır.

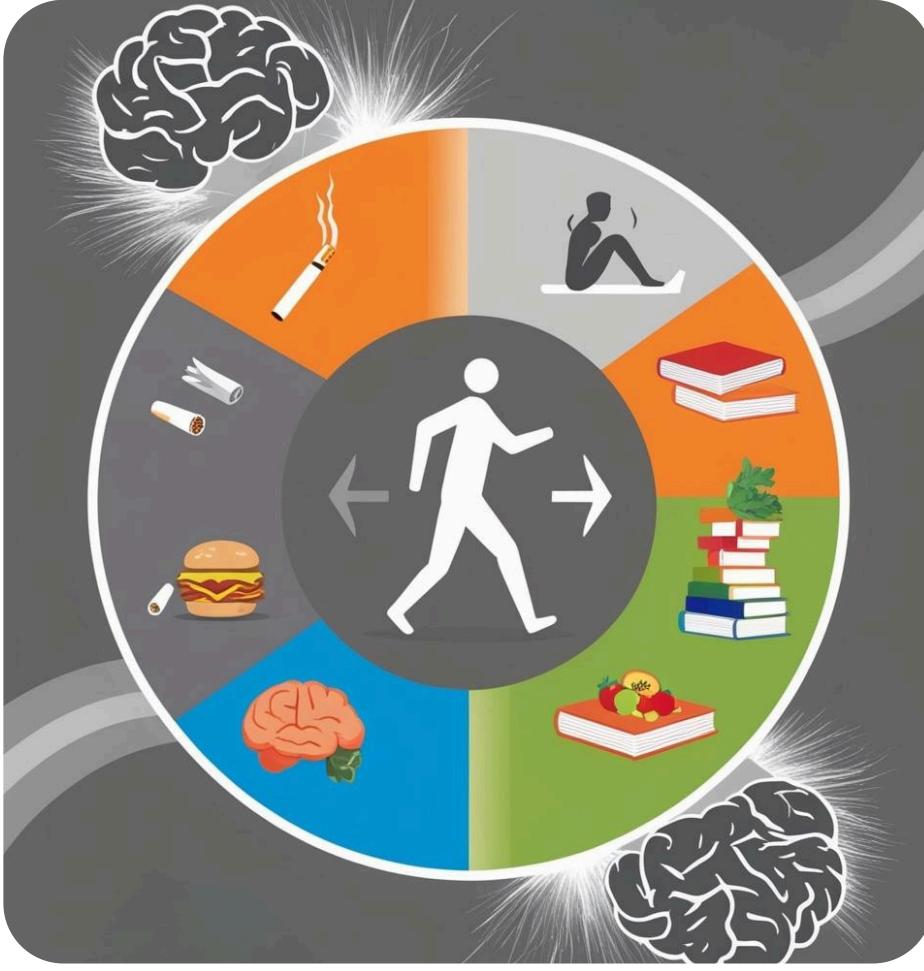
Hanife BARIŞ ÖZLEN

Rehber Öğretmen / Psikolojik Danışman

ALIŞKANLIK DOSYASI

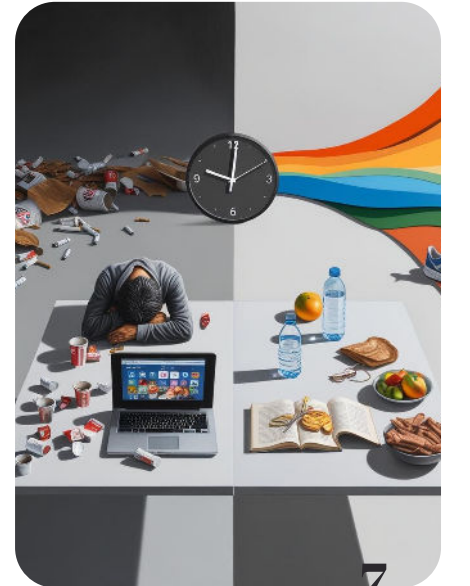
Musa ŐZ

ALIŞKANLIK DOSYASI

William James 1892’de ‘Bütün hayatımız, bir yığın alışkanlıktan başka bir şey değildir’ diye yazmıştı. Günbegün yaptığımız seçimlerin çoğu, uzun uzun düşünülerek verilmiş kararların sonuçlarıymış gibi görünebilir, ama aslında değildir. Onlar alışkanlıklardır. Her bir alışkanlık tek başına pek bir anlam ifade etmese de, hangi yemekleri sipariş ettiğimiz, her gece çocuklarımıza, eşimize veya arkadaşımıza ne söylediğimiz (söylemeyişlerimiz de dahil), para biriktirmeyi mi, kazandığımızı harcamayı mı seçtiğimiz, hangi sıklıkla spor yaptığımız zaman içinde sağlığımızı, mali durumumuzu ve mutluluğumuzu önemli ölçüde etkiler. Duke üniversitesinden bir araştırmacı tarafından 2006 yılında yayınlanan bir bildiriye, insanların her gün gösterdikleri davranışların yüzde 40’ından fazlasının gerçek anlamda kararlar değil, alışkanlıklar olduğunu bulgulamıştır.

Bu sabah uyandırdığınızda ilk iş olarak ne yaptınız? Hemen duşa mı girdiniz? Cep telefonunuzla mı ilgilendiniz? Yoksa mutfaktan atıştırmalık bir şeyler mi aldınız? Dişlerinizi duştan çıkıp kurulandıktan önce mi sonra mı fırçaladınız? Önce sağ ayakkabınızı mı sol ayakkabınızı mı bağladınız? Kapıdan çıkarken eşinize, çocuklarınıza ne dediniz? Arabanızla işyerine hangi yoldan gittiniz? İş yerinde masanıza oturduğunuzda ilk önce video mu açtınız haber sitesine mi baktınız? Öğlen yemeğinde aynı yere mi gittiniz? Eve döndüğünüzde spor ayakkabılarınızı giyip koşuya mı çıktınız, yoksa kendinize bir çay koyup tv-telefon-internet mi tercih ettiniz?

Willian James, Aristo ve sayısız diğeri gibi hayatının büyük bölümünü alışkanlıkların neden var olduğunu anlamaya çalışarak geçirdi. Ama alışkanlıkların nasıl işlediğini ve dahası nasıl değiştiğini bilim insanları ve pazarlamacılar ancak son 30 yıldır gerçekten anlamaya başladılar. 30 yıl belki birçok okurumuzun yaşıdır. İşte bu kadar yıldır alışkanlık meselesi ayan beyan ortada. Satırlarda ve kayıtlarda alışkanlık dosyası çözülmüş durumda. Ancak birçok insan hala sigara veya aşırı kilo meselesini çözebilmiş değil. Halbuki bilim insanları çözmüştü. Pazarlamanın işine gelmemiştir o zaman.

Alışkanlıkların nasıl işlediğini anlarsak onları değiştirebiliriz. Bu yazı teknik anlamda alışkanlıklara odaklanmıştır. Yani hepimizin hayatımızın belli noktasında düşünme taşına yaptığımız ve sonra düşünmeyi bırakıp her gün yaptığımız seçimlere. Ne kadar yemek yiyeceğimiz, ne zaman spor yapacağımız, evden nasıl çıkacağımız, iş yerinde ilk olarak ne yapacağımız. Belli bir noktada hepimiz bilinçli karar verdik, sonra seçim yapmayı bıraktık ve davranış otomatikleşti.

Alışkanlık veya alışmak hep kötüye en kötüye olmaz. Davranışlarının farkında olarak hareket etme iradesi mevcut kişiler, bilinçli alışkanlıklar üretmede örnek olabilir. Kişi davranışlarını yaşadığı çevreden modeller çoğu zaman. Aile, arkadaş, iş çevresi bireyin çevresini oluşturan ve davranış anlamında besleyen kanallardır.

Alışkanlıkların hayatı kolaylaştırıcı tarafı vardır ve insan kolaycıdır. Her kararı her hareketi bilinçli olarak irdeleyerek hareket etmek ciddi mental kapasite kullanımına yol açar. Daha önce yaptığı ve ölmediği tercihleri tekrarlama eğilimde olur insan. Hayat başına buyruk yaşanacak kadar da uzun değil. Bu konuyu işleyen çok güzel bir kitap yazımıza konuk olsun. Stephan COVEY ve 'Etkili İnsanların 7 Alışkanlığı' kitabı. Birçok insana dokunan kitap, öğretileriyle alışkanlıklarımızın şekillenmesinde oldukça yol göstericidir.

Musa ÖZ

Rehber Öğretmen / Psikolojik Danışman

ETKİLİ 7 ALIŞKANLIK

- Proaktif ol. Yaptıklarının sorumluluklarını al. Mazeretlere sığınma.
- Sonunu düşünerek işe başla. Planlı ve gerçekçi hedeflerle işe başla.
- Önemli işlere öncelik ver. Önemli ve acil olanları öncele.
- Kazan kazan diye düşün. Hep kazanan veya kaybeden olmak zorunda değilsin. Karşılıklı kazanç var ise onayla. Bu noktada hayır demesini de bil.
- Empati. Karşındakini anlamadan anlaşılır olamayız. Karşındakinin anlattığı senin anlattığın kadardır.
- Sinerji oluştur. Ekibine çalışma arkadaşlarına ailene mutluluk aşıla. Mutluluk ekilebilir ve çoğalabilen bir duygudur.
- Baltayı bile. Çalışmak kadar dinlenmek de önemlidir. Dinlenmek verimli çalışmanın yardımcısıdır. Aktif dinlenme yöntemlerini araştır. Üreterek dinlenmek de var.

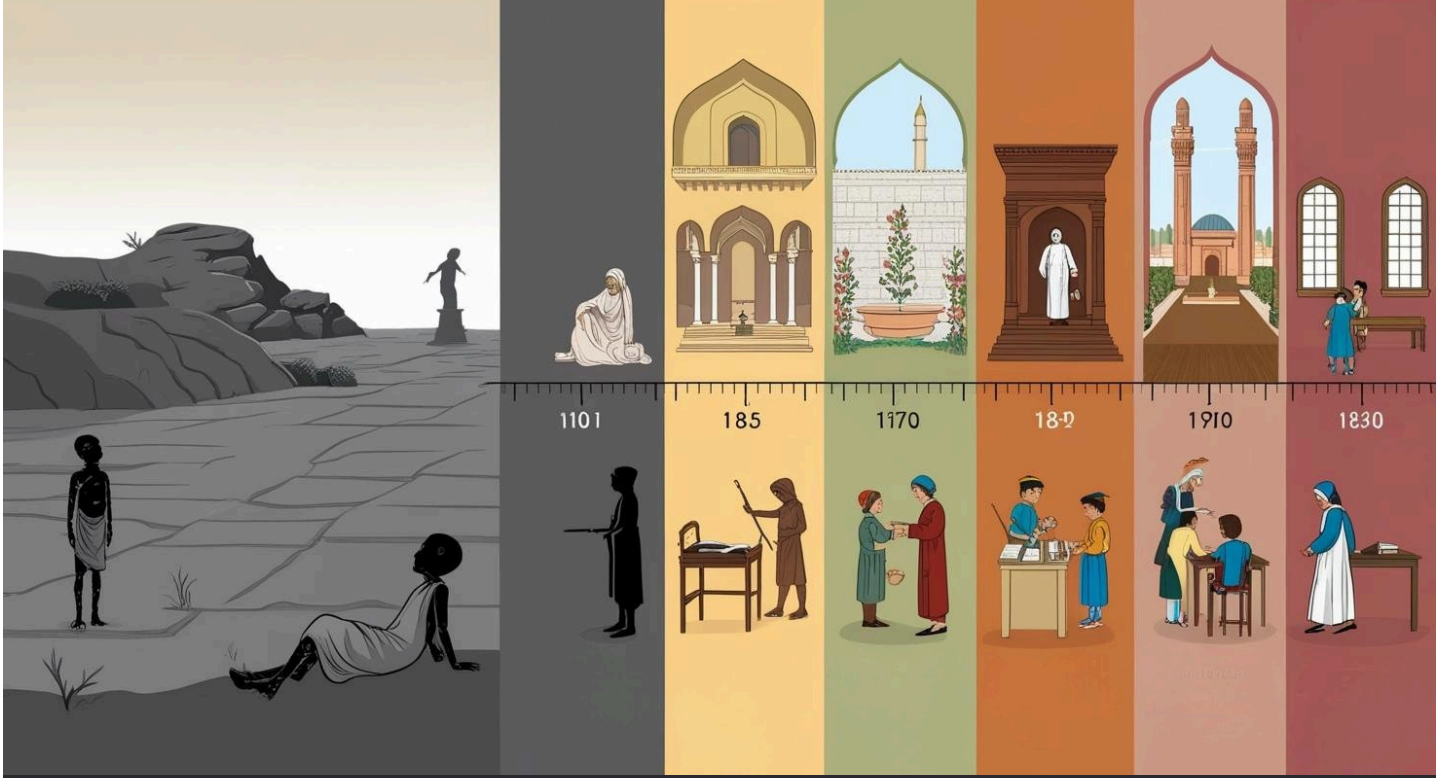
Alışkanlıklar değiştirilebilir ve dönüştürülebilir. Örnek: Sigara bağımlılığı veya kilolu olmak değiştirilebilir durumlardır. Alışkanlıklarımızın sonuçlarıdır. Sigarayı bırakmak için doktorun son çağrısını veya kilo vermek için başka travmaları beklememek gerek. Alışkanlıklarının farkında olarak yenilenmek sana da iyi gelecek.

ÖZEL EĞİTİMİN TARİHÇESİ

Abdullah YILMAZ

ÖZEL EĞİTİMİN TARİHÇESİ

Derleyen:
Abdullah YILMAZ
Özel Eğt. Öğretmeni

Özel gereksinimli çocuklara yönelik tutum ve davranışlara ilişkin tarihsel bilgiler antik çağlara kadar dayanmaktadır. Antik çağlarda, özel gereksinimli çocukların istismar edildiği veya öldürüldükleri görülmektedir. Bunun üç temel nedeni bulunmaktadır:

FAYDACILIK İLKESİ:

Özel gereksinimli çocuklar ilkel toplumlarda “sorumluluk” anlamına gelmiştir. Sürekli olarak topluma bağımlı olarak kalacakları ve başkalarının yardımına ihtiyaç duyacakları düşünülmüştür.

TOPLUMSAL DEĞER SİSTEMİ:

MÖ 355’te yaşamış Aristo’nun “mükemmel olmayan hiçbir şeyin gelişmesine izin vermeyin” düşüncesinden etkilenilmiştir. Yunan ve Roma kültürlerinde güzellik, güç ve zeka desteklenmiş ve bunların dışındakiler dışlanmıştır.

TOPLUMSAL DEĞER SİSTEMİ:

Ağır derecede özürlü çocukların öldürüldüğü, terk edildiği, köle olarak satıldığı ve dilendirildiği bildirilmiştir. Alanyazında özürlü çocukların zengin ve soylu kişileri eğlendirmek için soytarı olarak kullanıldıklarına ilişkin bilgilere de rastlanmıştır.

DİN FAKTÖRÜ

Özel gereksinimli bireylere karşı takınılan olumsuz tutum Hristiyan ve İslam dinlerinin gelişmesiyle değişmeye başlamıştır. Koruyucu ve merhametli bir tutum gelişmiş ve din kurumları özel gereksinimli bireyler için barınma, beslenme ve sağlık bakım yurtları açmışlardır.

ÖZEL EĞİTİME İLİŞKİN YAPILAN İLK ÇALIŞMALAR:

M.Ö. IV. Yüzyılda Anadolu uygarlığında Kayseri civarında Aziz Basilin ilk körler hastanesini açmıştır. Daha sonra Mısır ve Suriye’de benzer çalışmalara rastlanmıştır. 18. ve 19. yüzyılda bilim ve felsefe alanındaki gelişmeler bu konuya duyulan ilginin artmasına neden olmuştur. Fransa başta olmak üzere, birçok Avrupa ülkesinde özürülüler için okullar açılmaya başlanmıştır.

TÜRKİYE’DE ÖZEL EĞİTİMİN GELİŞİMİ

1700 yılında mekteplerinde üstünlerle ilk çalışma örneklerine rastlanmıştır. 1889 yılında ticaret mektebi içinde işitme engellilerle ilgili bir bölüm ayrılmıştır. Bu okul 30 yıl sonra kapatılmıştır.

1920 - 1930 Yılları

1921 yılında İzmir Alsancak’ta “Sağır- Dilsiz ve Körler” Okulu açılmıştır. 1924 yılında bu okul sağlık bakanlığına devredilmiştir.

1930 - 1950 Yılları

1921 yılında kurulmuş olan okul 1950 yılında Milli Eğitim bakanlığına devredilmiştir. Görme engelliler kısmı 1952 yılında Gazi Eğitim enstitüsüne bağlanmıştır. 1950 yılında Doç.Dr. Mitat Enç tarafından Altı Nokta Körler Eğitim ve Kalkınma Derneği kurulmuştur.

1950 - 1970 Yılları

1955 yılında ilk psikoloji kliniği Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) kurulmuştur. Yine aynı yıl içinde Ankara’da zihinsel engelliler için sınıf açılmıştır. 1962 yılında özel gereksinimli bireylerin özel eğitim ve öğretim görmelerinin sağlanacağı yasa maddesi ile hükme bağlanmıştır.

1970 - 1980 Yılları

1971 yılında 50 veya daha fazla işçi çalıştıran işverenlerin % 2 oranında özürülü çalıştırması yasal olarak zorunlu tutuldu.1973 yılında Milli Eğitim Temel Kanunu ile özürülülerin okullara yönettirmesi, eğitimin hak olduğu ve eğitimin hayat boyu devam etmesi gerektiği vurgulanmıştır.

1980 - 1990 Yılları

1980 yılında Özel Eğitim Rehberlik ve Daire Başkanlığı kurulmuştur.1982 Anayasası’nın 42.maddesinde “Anasayamız, durumları sebebiyle özel eğitime muhtaç çocukları, topluma yararlı kılacak tedbirler alır” denilmektedir.

1990 - 2000 Yılları

1992 yılında Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu birim özel eğitim okulları , özel eğitim sınıfları, rehberlik araştırma merkezleri, meslek okulları ve melek eğitim merkezlerinin programlarını, eğitim araç-gereçlerini hazırlamaktır.

1990 - 2000 Yılları

6 haziran 1997 yılında 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname yayınlanmış ve özel gereksinimli bireylerin eğitimleri konusundaki esaslar belirlenmiştir. Bu tarihten itibaren özel eğitim kurumlarının sayıları hızla artmıştır. Özel eğitime gereksimin duyan çocukların özel eğitim okullarında ve kaynaştırma ortamlarında okumalarına ilişkin maddeler getirilmiştir.

Yeni model anne baba tutumları

Neziha DONAT

"Modern ebeveynlik tutumları: Helikopter ve kar küreyici ebeveynler, çocukların özgüvenini zayıflatıyor, sorumluluk almalarını engelliyor."

Toplumun temel bir ünitesi olarak aile bireylerin ve toplumun ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda değişmektedir. Özellikle modern dönemde ailenin yapısı, aile üyelerinin statü, rollerinde ve çocuk yetiştirme anlayışlarında bir takım değişmelere uğramıştır. Ailenin yapısında görülen bu değişmelere rağmen aile birey ve toplum için birçok önemli fonksiyonunu sürdürmektedir. Le play'e göre aile toplumun atomudur. Toplumda meydana gelen değişimler aileye yansır.

Aile yapısındaki değişiklik anne baba tutumlarını da etkilemiştir. Günümüzde birçok ebeveynlik tutumları bulunmaktadır. Bunlar literatürde demokratik, otoriter ve izin verici ebeveyn tutumu olarak yer almaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına yönelik davranış ve tutumları incelendiğinde var olan ebeveyn tiplerine ek olarak son zamanlarda helikopter Ebeveyn tiplerine ek olarak son zamanlarda helikopter ve kar küreyici ebeveynlik kavramı gündeme gelmiştir.

Helikopter ebeveynlik:

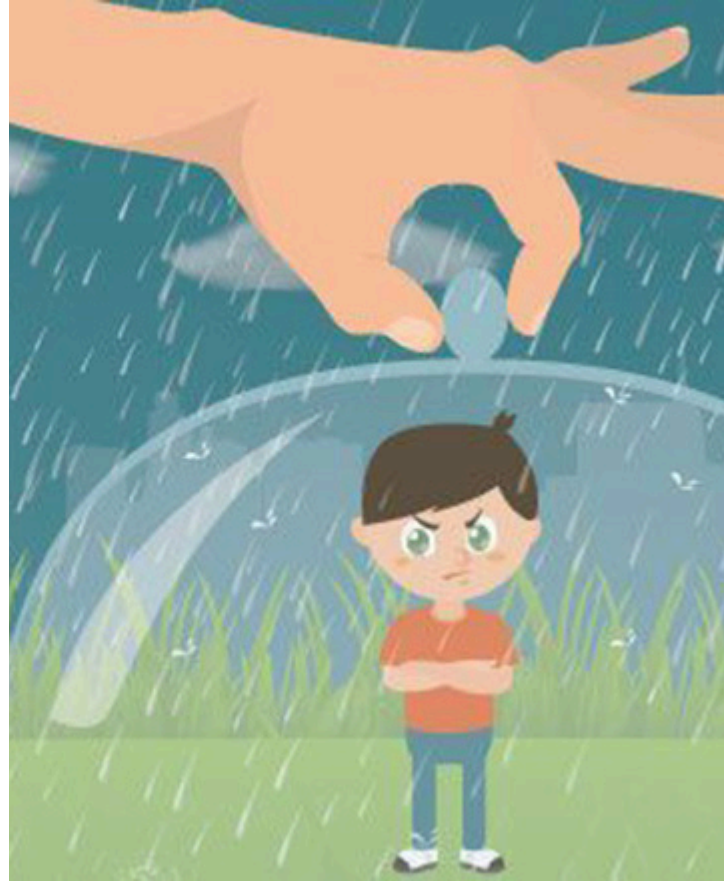
Helikopter ebeveyn kavramı ilk olarak psikoterapist Haim Ginnott tarafından 1969 yılında "Ebeveynler ve Gençler" isimli kitabında kullanılmıştır.

Çocuklarıyla aşırı derecede ilgili olan, çocuk odaklı yaşayan, çocuğu için planlar yapan, çocuklarına fazlaca yardım eden, onlar yerine program yapan, yöneten ve müdahale eden ve mükemmeliyetçi olan anne babanın tutumlarını ifade eden kavramdır.

Daha çok genç kuşak ebeveynlerde, tek veya az çocuklu ailelerde ve yüksek sosyoekonomik düzeye sahip bireylerde gözlenmektedir. Bunlara ek olarak, özellikle toplumsallığın ve grup bağlarının ön planda olduğu ülkelerde korumacı tutumdan da sıkça bahsedilmektedir.

Bu tutumdaki bir ebeveyn, çocuğunu bebesileştirir. Kendi kendine yetemeyeceğini düşünerek onun için onun adına eylemlerde bulunur. Sıkça hayatına müdahale etmek ister. "Koruma" içgüdüleriyle aslında çocuğun toplumsal gelişimini sekteye uğratarak büyümesini ve birey olmasını engeller. Böyle ebeveynler, çocuklarının deneyim yoluyla hayatı öğrenmelerini desteklemezler. Ellerindeki tüm imkânı sunarak çocuklarını yük ve sorumluluklardan korumaya çalışırlar. Kıyamadıkları veya koruyamamaktan endişelendikleri için dış dünyanın kapılarını çocuklarına açmak istemezler. Çocuğun dili olmuşlardır. Karşılaştığı sorunlarda çocuk yerine kendileri mücadele ederler. Yani hem kendileri hem de çocukları için var olmaya çalışırlar.

Helikopter ebeveynlik tutumunun ortaya çıkardığı en önemli sorun çocuğun özgüveninin azalmasına yol açmasıdır. Öz yeterlilik inancının zayıf olması, sosyal fobi, öfke nöbetleri, narsist kişilik gelişimi, bencil tutumlar, seçim yapmada ve karar vermede güçlükler yaşama, bağlanma sorunları, psikolojik dayanıksızlık diğer olası olumsuz sonuçlara neden olacaktır. Ayrıca, yetişkinlikte de hayatlarını kontrol etme zorlukları, zamanı kontrol edememe, işleri sürekli erteleme, girişimcilik düzeylerinin düşük olması gibi davranışlar gözlemlenebilen diğer sonuçlardır.

Kar küreyici ebeveyn:

Hayal kırıklıklarını ve başarısızlıkları en aza indirme umuduyla, bir çocuğun hayatından mümkün olduğunca çok zorluğu ve engeli kaldırmaya çalışır. Kavram dünyaca ünlü çocuk psikoloğu Dr. Michael Carr-Gregg tarafından ilk olarak ortaya atılmıştır. Böylesi ebeveynler çocuklarının ihtiyaçları konusunda her an ip üstündelerdir. Çocuklarının aç kalmasına, uykusuz olmasına karşı sürekli kaygılı ve duyarlı olurlar, çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak için tetikte beklerler.

Kar küreyici ebeveynlerin çocuklarının hayatını kolaylaştırmak isterken, engelleri aşamaz evlatlar yetiştirdiklerini vurgulayan uzmanlar, dirençsiz, savunmasız ve kolaycı bir kuşağın geldiğinin altını çiziyor.

Kar Küreyici Ebeveyn Tutumunun Sebepleri ve Sonuçları;

Günümüzde artık hem anne hem de baba yoğun bir çalışma yaşamına sahip. Çalışan ebeveynler çocuklarına yeterince vakit ayıramadıklarından suçluluk duygusuna kapılabiliyorlar. Böylelikle çocukları ile geçirdikleri zamanlarda onların her istediğini yapıp, çocuklarını şımartarak suçluluk duygularını biraz olsun bastırabiliyorlar.

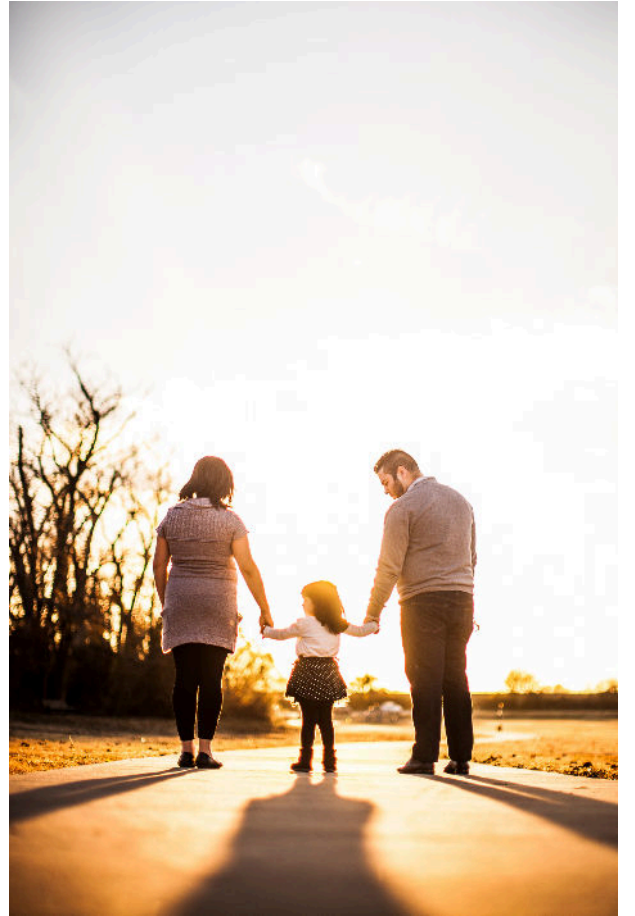
Bu tutum ile büyümüş olan çocuklar kendine güvenmezler, sorumluluk almazlar. Okulda ve sosyal ortamda sorunlar yaşarlar; arkadaşlık ilişkileri geliştirmekte sorunlar yaşarlar.

Anne ve babaların bu aşırı ilgisi sonucu çocuk kendisini aşırı değerli hisseder, anne ve babasından gördüğü aşırı ilgi ve sevgiyi başkalarından da bekler. Doğal olarak aynı sevgi ve ilgiyi görmez. Bu durumda öfkelenebilir, sorunlar yaşayabilir. Bu anne baba tutumu hem sosyal uyum sorunlarına hem de kişilik sorunlarına sebep olabilir.

Uzmanlar, ne yazık ki bu ebeveyn türünün her geçen gün arttığının da işaret ediyor. Kar küreyici ebeveynlerin çocuklarında depresyon, kaygı, bağımlılık oranlarının oldukça yüksek olduğunu işaret eden uzmanlar çocuklarını düşünen ailelerin çocuklarının rutin hayat içinde yer almalarına izin vermeleri gerektiğini paylaşıyor.

Anne Babalar Neler Yapmalı?

- Çocuğun hayatı yönetilmemeli,
- Çocuğa kendi istediği şeyleri yapabilmesi için yeterli alan ve zaman açılmalı,
- Çocuğun kendini ifade etmesi sağlanmalı,
- Çocuğa güvenilmeli ve yaşına uygun sorumluluklar verilmeli,
- Çocuğun kendi kararlarını vermesi için cesaretlendirilmeli,
- Çocuğun kendi ayakları üzerinde durmasını öğrenebilmesi için farklı deneyimler yaşamasına izin verilmeli,
- Çocuğun karşılaştığı problemleri kendisinin çözebilmesi için imkân verilmeli,
- Ebeveynlerin akademik başarı kadar çocuğun kişiliğinin de önemli olduğu bilincinde olmalı,
- Gerektiğinde bir uzmandan yardım alınabileceği unutulmamalı.

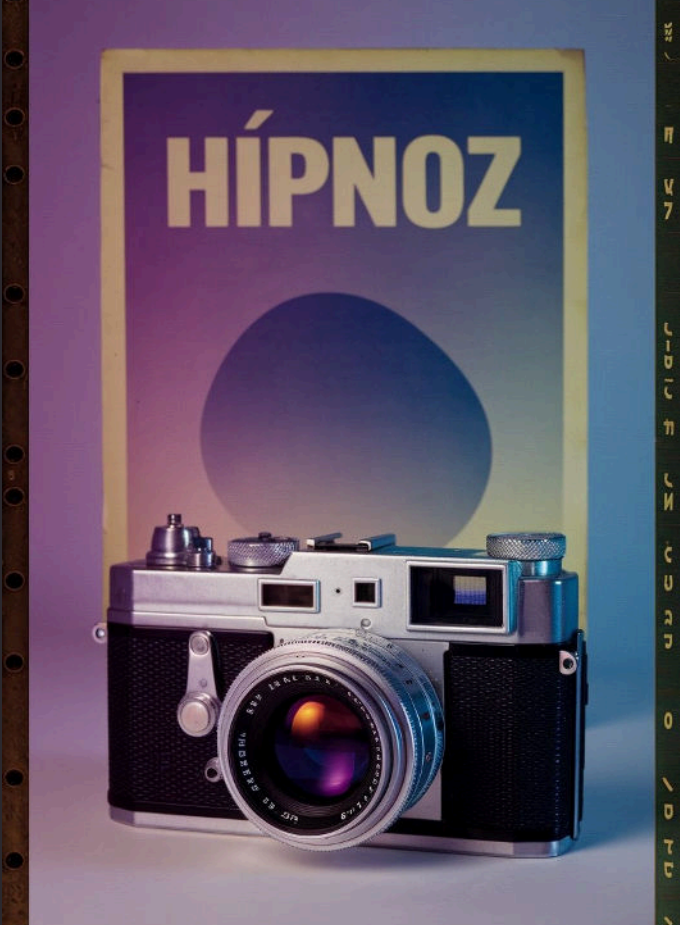
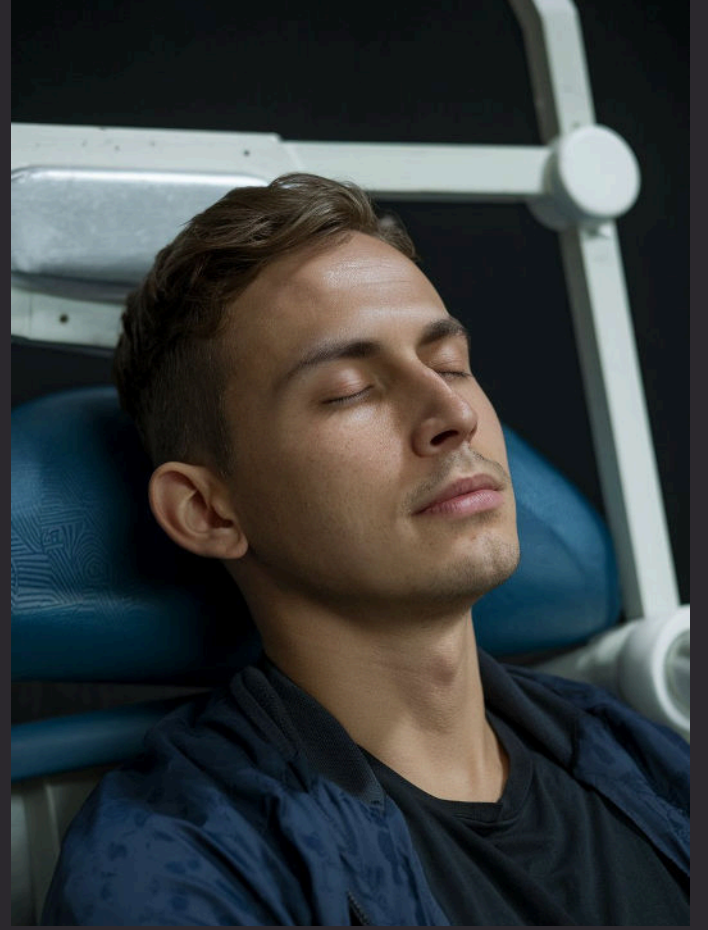
Kaynaklar:

- <https://www.dbe.com.tr/tr/cocuk-ve-genc/11/helikopter-ebeveynlik-nedir/>
- <https://dergipark.org.tr/tr/download/article->
- <https://www.matematiksel.org/gelisime-engel-bir-tutum-helikopter-ebeveynler/>
- <https://www.gelisim.k12.tr/images/feimg/dokumanlar/>

HİPNOZ

Zuel KÜREKÇİ

HİPNOZUN TANIMI

2000’li yıllarda Amerikan Psikoloji Birliği(APA) tarafından geliştirilen tanımda “Bir kişinin , bir başkasının düşüncesinde , duygusunda ,davranışında ve fizyolojisinde belirli değişiklikler elde etmek için yapmış olduğu süreç ve bunun sonucunda oluşan ruh haline, hipnoz denilmektedir.”

Terapist (Sözlü telkin/Nonverbal etkileşim) >>>> Suje(hipnoza maruz kalan kişi) >>>> Sujede (davranış/duygu/fizyolojik değişim) = Hipnoz

Bilim adamlarının hipnozu tanımlarken kullandıkları ortak tanım ise “farklı bir bilinç hali” dir. İnsanlarda; Bilinç hali, Uyku hali olduğu ;bu iki hal dışında insanın hipnotik trans ile bilinç ve uyanıklık hali dışında, farklı bir bilinçlilik haline ulaştığı anlaşılmıştır.

Hipnoza Yatkınlık:

Hipnoz ile ilgili araştırmalarda , bir standardizasyon yapılabilmesi adına Harward Üniversitesi ,Stanford Üniversitesi laboratuvarlarında insanların hipnoza yatkınlık seviyelerini test edilmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Yapılan testlerle hafif düzey-orta düzey- yüksek seviye hipnoza yatkınlıkları kategorize edilmiştir. Bu çalışmalar ile bilimsel alt yapı oluşturmaya başlanmıştır.

HIPNOZ HIPNOZ HIPNOZ

HİPNOZUN TARİHİ

Trans hali her insanın doğal bir yeteneği olup , tarih boyunca değişik kültürlerde kullanıldığı görülmüştür. Hipnozun tarihinde Frans Anton Mesmer öncesi ve sonrası olarak nitelendirilmekte olup Mesmer'den önce Mısır, Hint, Yunan tapınaklarında ritüellerde şamanlar tarafından kullanılmış ve bu telkinlerle değişik bir şuur haline geçince (cinler, periler, büyü vb.) olağanüstü güçlerle bu olayı izah etmişlerdir.

Mesner ise biraz daha bilimsel bir nedensellik ortaya koyarak; bir magnetik etkinin var olduğunu , insanların psikolojik problemlerinin ,magnetik akıştaki bozukluktan kaynaklandığını, negatif bir magnetik etkinin nevrotik tablolar oluşturduğunu , bu nedenle pozitif magnetik etkisi olan insanların , taşlar aracılığıyla magnetik etkiyi onlara aktarabileceğini ve düzelme sağlayacağını belirtmiştir.

James Braid (1841) Katıldığı gösterilerde trans halini Yunancada uyku anlamına gelen HYPNOSDAN etkilenerek ‘Hipnoz’ ismini vermiştir. Hipnozun ilk olarak bilimsel olarak uygulanmaya başlaması 1700’lerde Fransa’da Psikiyatri Bölümü ,Psikiyatristleri Jean Martin-Chorvet Hippolyt Bern Heim tarafından konversiyon bozukluklarda kullanılmaya başlanmıştır. Nevrotik hastalıklarda hipnoz kullanımının, tek tedavi yöntemi olduğu inancı yaygınlaşmıştır..

Sigmund Freud:

Nöropatolog iken; insan beyninin, organik bir yapısı olduğunu, ruhsal yapının da beyinde temsil edildiği, iddialarına yönelik araştırmalarından sonuç alamayınca psikiyatri alanıyla ilgilenmeye başlayıp, Charcotta'dan hipnoz eğitimi almıştır.

Bu eğitimde insanların bilinçli olarak fark edemediği, bilinçdışı diye adlandırılan bir alan olduğunu, geçmişte yaşanan travmaların bastırılması ,fobi, konversiyon, takıntı gibi semptomların ortaya çıktığını ,eğer hipnotrans ile bu anıya gidilip, bilinçli alana çıkarıldığında ve kişi fark ettiğinde semptomların kaybolacağı tezini oluşturur. Psikoanalitik kuramının da ilk temel taşlarını da atmaya başlar.

Paradigmaların değişmesi ile bilimsel görüşlerde de değişimler olduğunu görebiliyoruz. Her dönemin paradigması farklı olduğu için hipnozda gelişimi o zamanın ruhunu taşıdığını görebiliyoruz. Örn: Mesner (Animistik dünya görüşü), Freud (Newton Fiziği) gibi.

Ferud hipnozun herkes tarafından uygulanamaması ve herkese uygulanmaması nedeni ile bir kuram oluşturulmayacağı için bilinçdışının hipnoz dışında hangi yöntemlerle açığa çıkarılabileceğine yönelik düşüncelerle ;

Newton fiziğindeki pistonlar gibi kişinin eğer ego kontrolü hafiflerse , rahat ettirilirse kendi başına konuşması temin edilirse ,zihnine gelenleri serbestçe bıraktığında bilinçdışından bazı bilgilerin açığa çıkabileceğine dair bilimsel olgusunu ifade edip kendi kuramını geliştirmiştir.

Ancak hipnoz kullanımını bir kenara itmiştir. Bu durum ikinci dünya savaşının sonuna kadar devam etmiştir. 1950'lerde John Watkins'ın askerlerin yaşadıkları travmalar ile dissosiyatif, kateleptik durumlarının "Hipnotik trans ile hafıza kayıtlarının geri getirilmesi ile askerlerin şok halinden çıkarılmasına" yönelik çalışmalarda bulunmuştur.

Üniversitelerde hipnoz laboratuvarları kurularak beyinde hipnozun nasıl ortaya çıktığına yönelik araştırmalar yapılmıştır. **Eğer patolojinin nasıl oluştuğunu bilirsek düzeltme mekanizmalarını da ortaya çıkarabilir anlayışı ile hipnoz bir anahtar niteliği taşımaktadır.**

Hipnozun Kullanım Alanları:

1. Normal bir insanın mevcut potansiyelini daha etkin ,daha verimli kullanmasına yönelik ego destekleyici bir motivasyon amacı ile
2. Kişinin mevcut problemini halledemediği durumlarda, mevcut probleme dayanabilmesine yönelik (Örn: onkoloji ağrısı.....)
3. Kişinin probleminin kaynağına inerek semptomlar bastırılabilir, değiştirilebilir, analiz edilebilir. (travma-fobi ..)

Kaynakça :

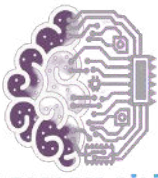
Uzman Dr. Tahir Özakkaş Hipnoz Ders Notları

OKUL ORTAMINDA AKRAN ZORBALIĞI: ÖĞRETMEN ALGILARI VE MÜDAHALE STRATEJİLERİ

PEER BULLYING IN THE SCHOOL
ENVIRONMENT: TEACHERS'
PERCEPTIONS AND INTERVENTION
STRATEGIES

Musa ÖZ -Remzi KURTEL -
Neziha DONAT - Müesser UÇAR

OKUL ORTAMINDA AKRAN ZORBALIĞI: ÖĞRETMEN ALGILARI VE MÜDAHALE STRATEJİLERİ

PEER BULLYING IN THE SCHOOL ENVIRONMENT: TEACHERS' PERCEPTIONS AND INTERVENTION STRATEGIES

Doi Number: <https://zenodo.org/records/14501589>

Musa ÖZ¹ Remzi KURTEL² Neziha DONAT³ Müesser UÇAR⁴

¹ Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman, Fethiye Rehberlik ve Araştırma Merkezi, 20ozmusa@gmail.com, Muğla, Türkiye.

² Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman, Fethiye Rehberlik ve Araştırma Merkezi, remzikurtel@gmail.com, Muğla, Türkiye.

³ Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman, Fethiye Rehberlik ve Araştırma Merkezi, nezihapolatcan@gmail.com, Muğla, Türkiye.

⁴ Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman, Fethiye Rehberlik ve Araştırma Merkezi, muesser481453@gmail.com, Muğla, Türkiye.

ÖZET

Akran zorbalığı, okullarda sıkça karşılaşılan ve öğrenciler üzerinde derin izler bırakabilen bir sorundur. Çocukların sağlıklı bir gelişim süreci geçirmeleri ve güvenli bir öğrenme ortamında bulunmaları açısından, bu sorunun ele alınması büyük önem taşır. Fiziksel, sözel, sosyal veya siber ortamda gerçekleşebilen bu tür zorbalık, genellikle güç dengesizliğine dayanır ve mağdur öğrenciyi yalnız, çaresiz veya güvensiz hissettirebilir. Araştırma ile öğretmenlerin okul ortamında karşılaşılan akran zorbalığına yönelik algılarını ve bu tür durumlara başa çıkmada benimsedikleri müdahale stratejileri incelenmiştir. Ortaokul düzeyinde görev yapan 30 öğretmenle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen nitel veriler, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Sonuçlar akran zorbalığını daha çok fiziksel ya da psikolojik baskı olarak tanımlandığı, akran zorbalığının nadiren görüldüğü, nadiren bildirim geldiği, akran zorbalığını önlemek için en çok farkındalık yaratma yöntemi kullanıldığı ve okul idaresinden olumlu destek alındığı şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Akran zorbalığı, Zorbalık, Öğretmen görüşleri

ABSTRACT Peer bullying is a common issue in schools and can leave deep scars on students. Addressing this problem is crucial for ensuring

children experience a healthy developmental process and have access to a safe learning environment. This type of bullying, which can occur physically, verbally, socially, or in cyber settings, often stems from an imbalance of power and can leave the victim feeling isolated, helpless, or insecure. The study aimed to examine teachers' perceptions of peer bullying in school environments and the intervention strategies they adopt to handle such situations. Qualitative data were collected through

semi-

structured interviews conducted with 30 middle school teachers and analyzed using content analysis. The results indicate that peer bullying is mostly defined as physical or psychological pressure, is rarely observed, and is seldom reported. Raising awareness was identified as the most commonly used method to prevent peer bullying, and positive support from school administration was frequently reported. Keywords: Peer Bullying, Bullying, Teachers' Perspectives

GİRİŞ

Zorbalık, genel olarak, karşısındaki kişiye göre daha güçlü olan bir bireyin, tek başına ya da birkaç kişiyle birlikte, sürekli ve ısrarcı bir şekilde olumsuz davranışlar sergileyerek, o kişiyi hedef alması durumudur (Olweus, 1995). Zorbalık tekrarlayan bir süreçtir; mağdura yönelik sosyal, duygusal ve

fiziksel saldırganlık, ona güçsüzlük hissettirmeyi ve sonuçta güç elde etmeyi hedefler. Bu saldırganlık biçimi, bazen bireysel, bazen ise grup halinde gerçekleştirilir ve her seferinde mağdur üzerinde yıkıcı etkiler bırakmayı amaçlar. Bu nedenle, zorbalık, sadece bir anlık bir olumsuz davranış değil, sürekli bir süreç olarak, mağduru zayıflatarak onun üzerinde üstünlük kurma çabası olarak tanımlanabilir (Albayrak, 2012). Akran zorbalığı, çeşitli sosyal bağlamlarda gözlemlenen ve bireylerin özelliklerinden, aile ilişkilerinden, akran etkileşimlerinden ve kültürel yapıdan etkilenen bir davranış türüdür (Salmivalli, 2014). Zorbalığın temel koşullarından biri, güç dengesizliğinin bulunması ve mağdur üzerinde bir baskı unsuru oluşturulmasıdır (Ertan, 2012).

Sharp ve Cowie (1994), zorbalığı sistematik bir güç istismarı olarak tanımlamışlardır. Ross (2002), zorbalığın, mağdura zarar verme niyetiyle kendiliğinden gelişen bir saldırı olması bakımından bir tür zorbalık olarak değerlendirilebileceğini ifade etmiştir. Zorbalık davranışları, fiziksel temas, sözlü ifadeler, jest ve mimikler ya da bir gruptan kasıtlı olarak dışlama gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir (Olweus, 1983). Akran zorbalığı, bir öğrencinin veya öğrenci grubunun daha güçsüz buldukları öğrencilere kasıtlı ve sürekli bir rahatsızlık vermesi üzerine mağdurun kendini koruyamadığı bir saldırganlık türüdür (Pişkin, 2002). Şiddet kapsamında sayılmasa bile, dedikodu yayma, iftira atma,

birini yalnız bırakma, gruptan dışlama, arkadaş çevresine kabul etmeme, küfretme, lakap takma, kışkırtma ve alay etme gibi davranışlar da zorbalık olarak kabul edilir. Bu tür davranışlar, fiziksel olmasa da mağdurun sosyal ve duygusal açıdan zarar görmesine neden olabilir. Bu nedenle, zorbalık yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyal boyutlarıyla da ele alınması gereken çok yönlü bir olgudur (Karataş, 2011). Olweus (1993), zorbalığı yalnızca bir saldırı olarak değil, aynı zamanda bir bireyin tekrarlayan şekilde maruz kaldığı duygusal, fiziksel veya psikolojik baskı biçimi olarak ele alır. Bu durum, mağdur üzerinde derin ve kalıcı etkiler bırakabilecek bir süreçtir ve bu nedenle yalnızca bireysel bir sorun değil, sosyal bir mesele olarak da değerlendirilmelidir. Çocuğun okulda geçirdiği sağlıklı ve verimli zamanlar hem şimdiki hayatına hem

de geleceğine olumlu

bir ışık tutarken; okul içinde yaşadığı olumsuz deneyimler (örneğin, akran zorbalığı), onun mevcut ve gelecekteki yaşamında kalıcı izler bırakabilir. Bu tür olumsuz deneyimlerin etkisiyle çocukların üstlendikleri roller yıllar boyunca değişmeyerek kalıcı hale gelebilir (Zych ve diğerleri, 2020). Gelişim çağındaki bireyler, çevrelerinden gelen olumlu veya olumsuz geri bildirimlere son derece duyarlıdır ve akran zorbalığı gibi yıkıcı bir deneyim, onların kişilik ve beceri gelişiminde kalıcı izler bırakabilir (Yıldırım, 2012). Çocukları derinden etkileyen bu sorunlar doğrultusunda, akran zorbalığı hem fiziksel hem de psikolojik olarak çocukları etkileyen bir halk sağlığı tehdidi olarak kabul edilmekte ve önlenmesi, durdurulması gereken bir durum olarak değerlendirilmektedir (Swearer, Espelage ve Napolitano, 2009).

Zorbalık, yaşamın pek çok alanında sıkça karşımıza çıkmaktadır. Özellikle okul ortamında sebep olduğu sorunların daha yoğun hissedilmesi, çalışmalarda öğrenci odaklı araştırmaların öne çıkmasına neden olmaktadır. Okullarda yaşanan zorbalık; okul iklimini, arkadaş ilişkilerini ve öğrenci devamlılığını olumsuz etkiler. Devamsızlık yaşayan öğrencilerin akademik başarıları düşebilir ve bu durum, okul terkine kadar varabilir (Gökler, 2009). Vakalar en çok ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde görülmektedir (Kartal, 2008).

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de akran zorbalığının okullardaki yaygınlığı araştırma konusu olmuştur. Okul ortamında öğrenmenin aile ile birlikte en etkili unsuru öğretmendir. Öğretmenlerin öğrenci gelişimleri üzerinde kalıcı izler bıraktığı bilinen bir gerçektir. Bu bağlamda öğrencilerin, ortaokulda akran zorbalığına maruz kalma durumlarında öğretmenlerin müdahale stratejileri zorbalığın ortadan kaldırılması veya kalıcı hale gelmesi noktasında kilit rol oynamaktadır. Bu bağlamda araştırma ile öğretmenlerin okul ortamında karşılaşılan akran zorbalığına yönelik algılarını ve bu tür durumlarla başa çıkmada benimsedikleri müdahale stratejileri öğretmen görüşlerine göre incelenmiştir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve veri analizinde kullanılan tekniğe ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Akran zorbalığına yönelik öğretmen algıları ve müdahale stratejilerini incelemeyi amaçlayan bu araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, sosyal olguları buldukları bağlam içerisinde derinlemesine anlamayı ve bu bağlamda teori geliştirmeyi hedefleyen bir yaklaşımı benimser (Yıldırım, 1999). Araştırmada, öğretmenlerin ortaokul ortamında karşılaştıkları akran zorbalığına ilişkin algılarını ve bu tür durumlarla başa çıkmada kullandıkları stratejileri, mesleki deneyim ve gözlemlerine dayalı olarak incelemek hedeflendiğinden, nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örneklem, çalışmanın amacına uygun olarak deneyim ve bilgi açısından zengin ya da donanımlı bireylerin seçilerek araştırma yapılmasını sağlayan bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2017). Bu doğrultuda, akran zorbalığı durumlarına daha sık tanık olmuş ve bu konularda mesleki deneyim sahibi olan ortaokul öğretmenleri seçilerek araştırmanın çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırmanın çalışma gurubunu Muğla ili Fetiye ilçesindeki ortaokullarda görevli 30 öğretmen oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Akran zorbalığına yönelik öğretmen algılarını ve müdahale stratejilerini incelemek amacıyla, araştırmacı tarafından hazırlanan ve 5 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu tür görüşme formları, hem basit cevap seçenekleri sunarak veri toplamayı kolaylaştırmakta hem de incelenen konu hakkında derinlemesine bilgi sağlamaktadır (Büyüköztürk vd., 2017). Araştırmanın veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanma sürecine, öncelikle ilgili alanyazının taranması ile başlanmıştır. Görüşme formu alanında uzman 2 öğretim üyesi ve deneyimli ortaokul öğretmenlerinden alınan görüşler doğrultusunda son haline getirilmiştir. Araştırmada kullanılan görüşme soruları aşağıda sıralanmıştır.

- Akran zorbalığını nasıl tanımlıyorsunuz?
- Görev yaptığınız okulda akran zorbalığının yaygınlığı hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Akran zorbalığına yönelik olarak öğrencilerinizden veya velilerden gelen bildirimlerle karşılaşılıyor musunuz?
- Akran zorbalığı ile başa çıkmak için genellikle hangi müdahale stratejilerini kullanıyorsunuz?
- Akran zorbalığıyla mücadelede okul yönetiminden ve velilerden aldığınız desteği nasıl değerlendiriyorsunuz?

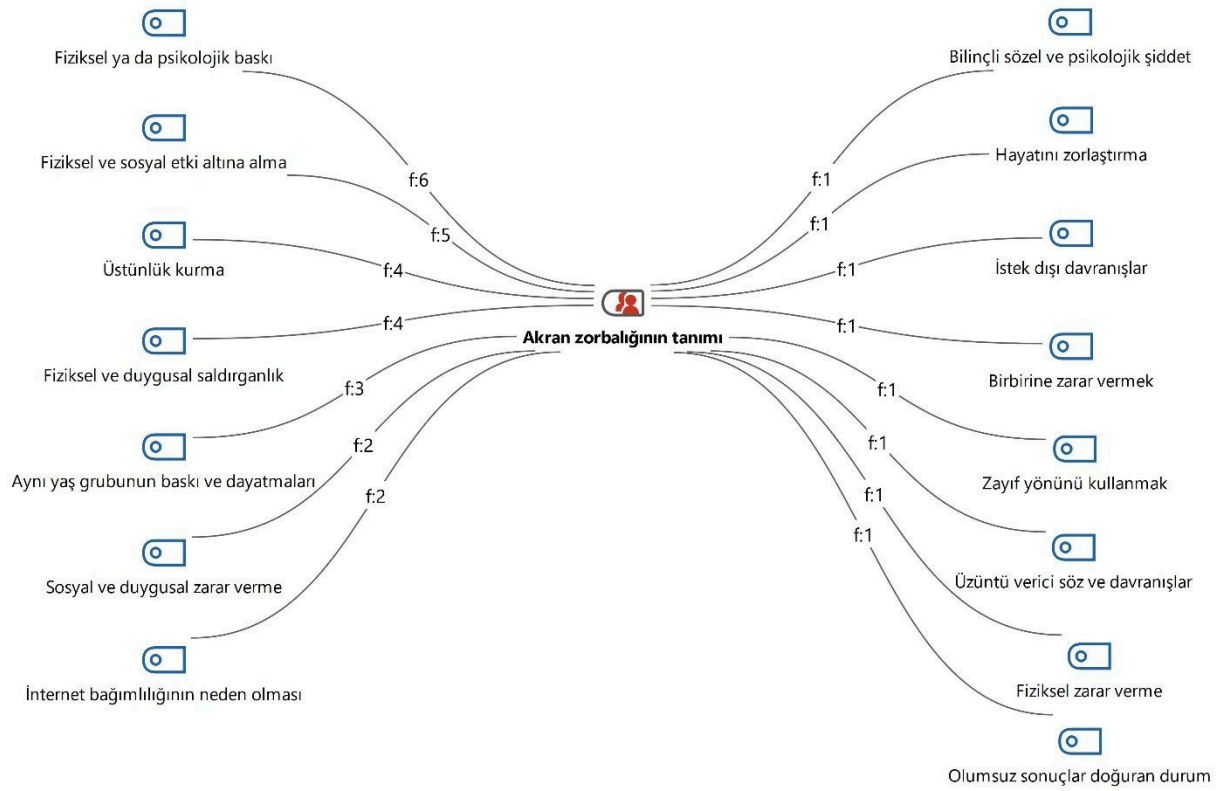
Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Akran zorbalığına ilişkin öğretmen algıları ve müdahale stratejileri üzerine birebir görüşmelerle toplanan veriler, bu teknikle sistematik ve yenilenebilir bir şekilde çözümlenmiştir. İçerik analizi, belirli kurallar çerçevesinde kodlamalar yaparak metni daha küçük içerik kategorilerine ayırıp özetlemeye yönelik bir analiz yöntemi olarak tanımlanır (Büyüköztürk vd., 2017).

BULGULAR

Bu bölümde öğretmenlerin okul ortamında karşılaşılan akran zorbalığına yönelik algılarını ve bu tür durumlarla başa çıkma yöntemlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Katılımcıların "Akran zorbalığını nasıl tanımlıyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Akran zorbalığının tanımı

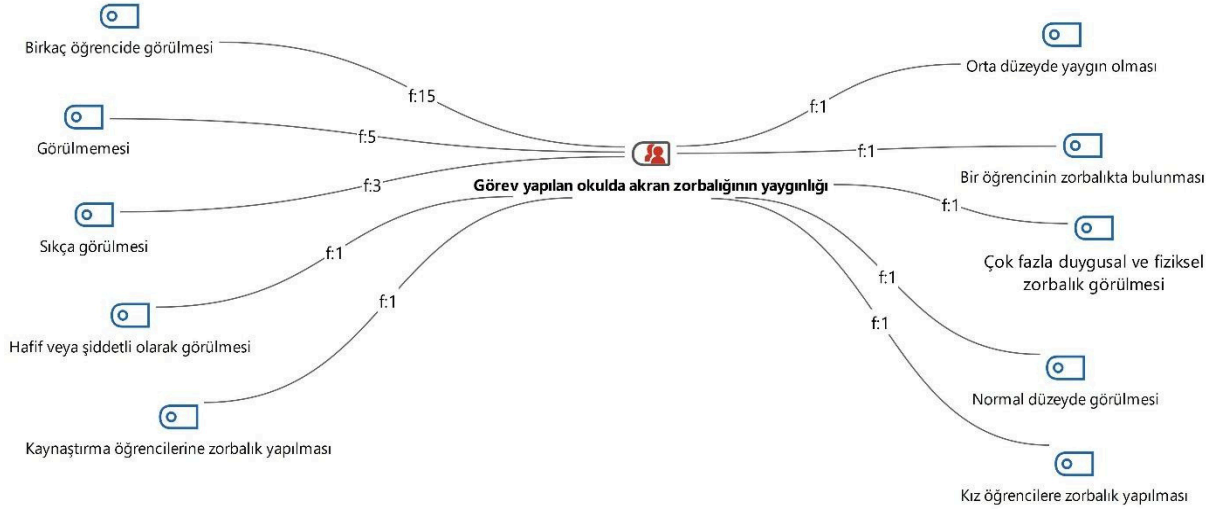
Katılımcılar, akran zorbalığını en çok fiziksel ya da psikolojik baskı (f:6) olarak tanımlamışlardır. Bunun ardından, fiziksel ve sosyal etki altına alma (f:5) ve üstünlük kurma (f:4) gibi tanımlar sıkça vurgulanmıştır. Daha az sıklıkla belirtilen tanımlamalar arasında ise fiziksel ve duygusal saldırganlık (f:3), aynı yaş grubunun baskı ve dayatmaları (f:3), sosyal ve duygusal zarar verme (f:2) ve internet bağımlılığının neden olması (f:2), bilinçli sözel ve psikolojik şiddet (f:1), hayatı zorlaştırma (f:1), istek dışı davranışlar (f:1), birbirine zarar vermek (f:1), zayıf yönünü kullanmak (f:1), üzüntü verici söz ve davranışlar (f:1), fiziksel zarar verme (f:1) ve olumsuz sonuçlar doğuran durum (f:1) yer almaktadır.

Bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

...akran zorbalığı, aynı yaş grubundaki bireylerin birbirine istekleri dışında zarar verici davranışlarda bulunmasıdır...

...öğrencilerin akranlarına yani kendi yaş grubuna şiddet uygulaması...

Katılımcıların "Görev yaptığınız okulda akran zorbalığının yaygınlığı hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Görev yapılan okulda akran zorbalığının yaygınlığı

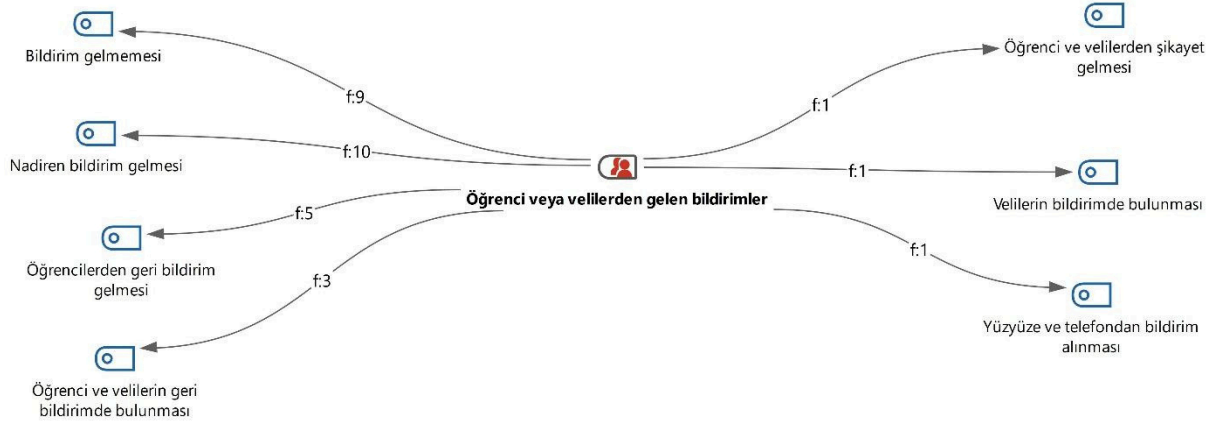
Katılımcılar, görev yapılan okullarda akran zorbalığının yaygınlığını en çok birkaç öğrencide görülmesi (f:15) şeklinde tanımlamışlardır. Bunun ardından, görülmemesi (f:5) ve sıkça görülmesi (f:3) gibi ifadeler daha sık vurgulanmıştır. Daha az sıklıkla belirtilen görüşler arasında ise hafif veya şiddetli olarak görülmesi (f:1), kaynaştırma öğrencilerine zorbalık yapılması (f:1), orta düzeyde yaygın olması (f:1), bir öğrencinin zorbalıkta bulunması (f:1), çok fazla duygusal ve fiziksel zorbalık görülmesi (f:1), normal düzeyde görülmesi (f:1) ve kız öğrencilere zorbalık yapılması (f:1) yer almaktadır.

Bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

...akran zorbalığı okulumuzda çok fazla görüyorum duygusal fiziksel çok fazla yaşıyor...

...okulumuzda akran zorbalığı fazla olduğunu düşünüyorum...

Katılımcıların "Akran zorbalığına yönelik olarak öğrencilerinizden veya velilerden gelen bildirimlerle karşılaşılıyor musunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3. Öğrenci ve velilerden gelen bildirimler

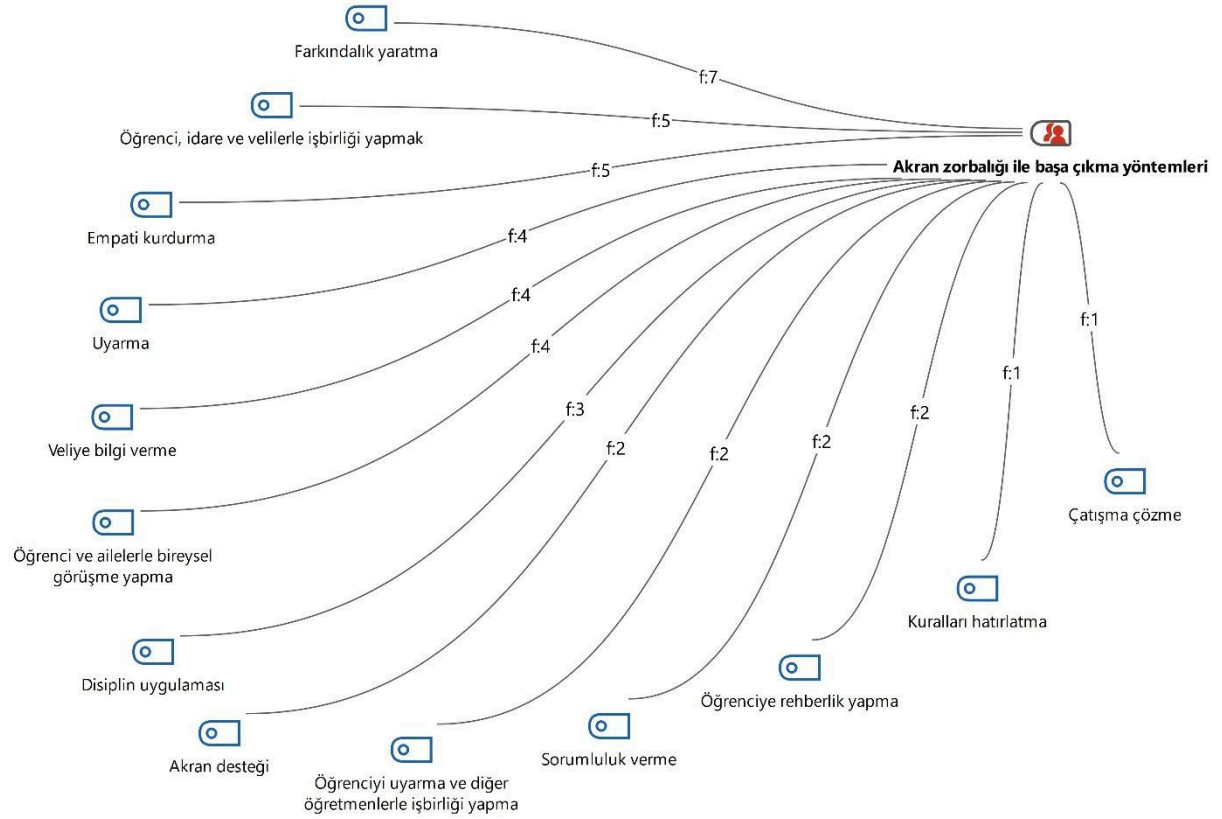
Katılımcılar, öğrenci veya velilerden gelen bildirimleri en çok nadiren bildirim gelmesi (f:10) ve bildirim gelmemesi (f:9) şeklinde tanımlamışlardır. Bunun ardından, öğrencilerden geri bildirim gelmesi (f:5) ve öğrenci ve velilerin geri bildirimi (f:3) gibi durumlar daha az sıklıkla vurgulanmıştır. Daha az sıklıkla belirtilen diğer tanımlamalar arasında ise öğrenci ve velilerden şikâyet gelmesi (f:1), velilerin bildirimde bulunması (f:1) ve yüz yüze ve telefonda bildirim alınması (f:1) yer almaktadır.

Bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

...evet karşılaşıyorum özellikle tüm sınıflara derse girdiğim için her sınıfta çok görüyorum...

...bazı öğrenci ve velilerden gelse de çok fazla değil...

Katılımcıların "Akran zorbalığı ile başa çıkmak için genellikle hangi müdahale stratejilerini kullanıyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4. Akran zorbalığı ile başa çıkma yöntemleri

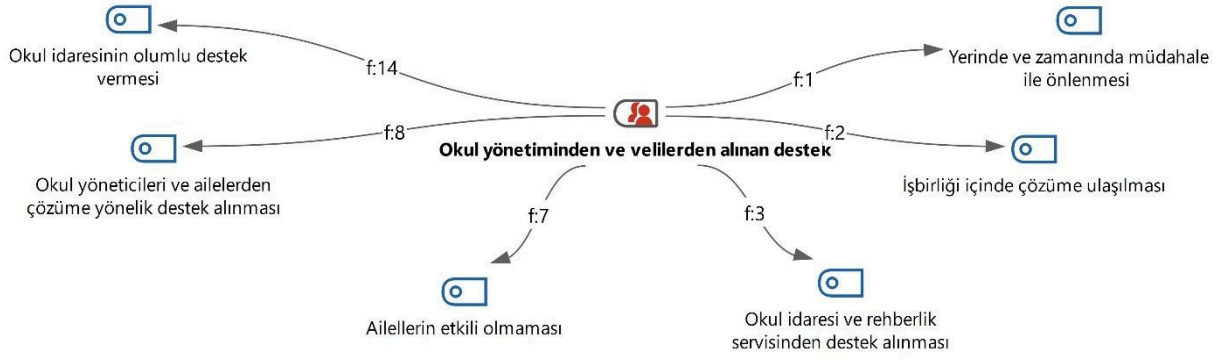
Katılımcılar, akran zorbalığı ile başa çıkma yöntemlerini en çok farkındalık yaratma (f:7) olarak tanımlamışlardır. Bunun ardından, öğrenci, idare ve velilerle işbirliği yapmak (f:5); empati kurdurma (f:5) ve uyarma (f:4) gibi yöntemler sıkça vurgulanmıştır. Daha az sıklıkla belirtilen yöntemler arasında ise veliye bilgi verme (f:4); öğrenci ve ailelerle bireysel görüşme yapma (f:4), disiplin uygulaması (f:3), akran desteği (f:2), öğrenciyi uyarma ve diğer öğretmenlerle işbirliği yapma (f:2), öğrenciye rehberlik yapma (f:2) ve sorumluluk verme (f:2) yer almaktadır. En az belirtilen yöntemler ise kuralları hatırlatma (f:1) ve çatışma çözme (f:1) olmuştur.

Bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

...öğrencileri dinliyorum yazılı ve sözlü olarak bazen form dolduruyorum kapsamlı anlamaya çalışıyorum uyarı olarak disiplin cezalarından bahsediyorum...

...akran zorbalığı ile ilgili önce öğrencileri dinleyip yaptığı yanlışları örneklerle doğacak sonuçlarını konuşarak anlatmaya çalışıyorum...

Katılımcıların "Akran zorbalığıyla mücadelede okul yönetiminden ve velilerden aldığınız desteği nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların analiz sonuçları şekil 5'te verilmiştir.

Şekil 5. Okul yönetiminden ve velilerden alınan destek

Katılımcılar, okul yönetiminden ve velilerden alınan desteği en çok okul idaresinin olumlu destek vermesi (f:14) olarak tanımlamışlardır. Bunun ardından, okul yöneticileri ve ailelerden çözüme yönelik destek alınması (f:8) ve ailelerin etkili olmaması (f:7) ifadeleri sıkça vurgulanmıştır. Daha az sıklıkla belirtilen diğer destek türleri arasında okul idaresi ve rehberlik servisinin destek olması (f:3), işbirliği içinde çözüme ulaşılması (f:2) ve yerinde ve zamanında müdahale ile önlenmesi (f:1) yer almaktadır.

Bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sıralanmıştır.

... İdareden ve velilerden aldığımız destek olumlu ve etkili olmaktadır...

...okul yönetimi ve rehberlik servisi bu konuda çok ilgililer. Gerekli desteği veriyorlar...

SONUÇ

Bu araştırma, okul ortamında akran zorbalığına öğretmenlerin algılarını ve bu tür durumlarla başa çıkmada benimsedikleri stratejileri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Öğretmenler, akran zorbalığını genellikle fiziksel ya da psikolojik baskı, sosyal zarar verme ve üstünlük kurma gibi olumsuz davranışlarla ilişkilendirmiştir. Ayrıca, zorbalığın güç dengesizliği temeline dayandığı ve mağdur öğrenciler üzerinde kalıcı etkiler bıraktığı vurgulanmıştır. Pişkin (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 1154 ilköğretim öğrencisinin %34'ünün fiziksel zorbalığa, %29'unun sözel zorbalığa, %21'inin sosyal izolasyona, %11'inin ise eşyalarına zarar verme şeklinde zorbalığa maruz kaldığı belirlenmiştir. Özkan ve Çifci (2010) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim ve ortaokul düzeyinde en yaygın zorbalık türlerinin fiziksel ve sözel zorbalık olduğu vurgulanmaktadır.

Çalışma grubundaki öğretmenlerin büyük bir kısmı, görev yaptıkları okullarda akran zorbalığı vakalarının nadiren görüldüğünü belirtmiş, bazıları ise bu tür vakaların belirli öğrenci gruplarında yaygın olduğunu ifade etmiştir. Kartal ve Bilgin (2008) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin %41'inin sürekli olarak zorbalık olaylarına maruz kaldığı rapor edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler, zorbalık olaylarına ilişkin öğrenci ve velilerden nadiren bildirim aldıklarını belirtmiştir. Gökler(2007), öğrencilerin zorbalığa uğradıklarında bu durumu öncelikli olarak sınıf öğretmenlerine, ardından arkadaşlarına ve daha sonra anne babalarına aktardıklarını belirtmiştir. Ayrıca, öğrencilerle en çok ilgilenen kişilerin de genellikle sınıf öğretmenleri olduğu ifade edilmiştir. Öğretmenler, akran zorbalığı ile mücadelede farkındalık yaratma, empati kurdurma, veli ve idare ile işbirliği yapma gibi yöntemleri ön planda tutmaktadır. Ayrıca, disiplin uygulamaları ve rehberlik hizmetleri de sıkça başvurulan stratejiler arasındadır. Okul yönetimi ve rehberlik servislerinin, öğretmenlere zorbalıkla mücadelede genellikle etkili destek sunduğu belirtilmiştir. Ancak, bazı durumlarda velilerin yeterince katılım sağlamadığı ifade edilmiştir. Okul yönetiminin öğretmenlere akran zorbalığıyla mücadelede genellikle olumlu destek sağladığı görülmektedir. Katılımcıların çoğu, okul idaresinin etkili çözümler ürettiğini ve rehberlik servisinin bu süreçte önemli bir rol oynadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, velilerin desteğinin bazı durumlarda yetersiz kaldığı vurgulanmıştır. Küçükturen ve Gökler (2014), ortaokul öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada,

öğretmenlerin akran zorbalığına karşı kullandıkları baş etme stratejilerini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin zorbalık durumlarında en sık başvurdukları stratejiler sırasıyla göz ardı etme, uyarma/tehdit etme, sözlü ve fiziksel şiddet, inisiyatif almamak/aracı kullanmak ve durumu adil bir şekilde çözmeye çalışmaktır. Yalçıntaş Sezgin (2018) ise öğretmenlerin sınıf içinde zorbalık davranışlarına karşı en çok çocukla davranışı hakkında konuşma ve uyarı/tehdit etme stratejilerini uyguladıklarını bulmuştur. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin zorbalıkla başa çıkmada aile ile konuşma ve mahrum bırakma cezası stratejilerini de kullandıkları belirtilmiştir.

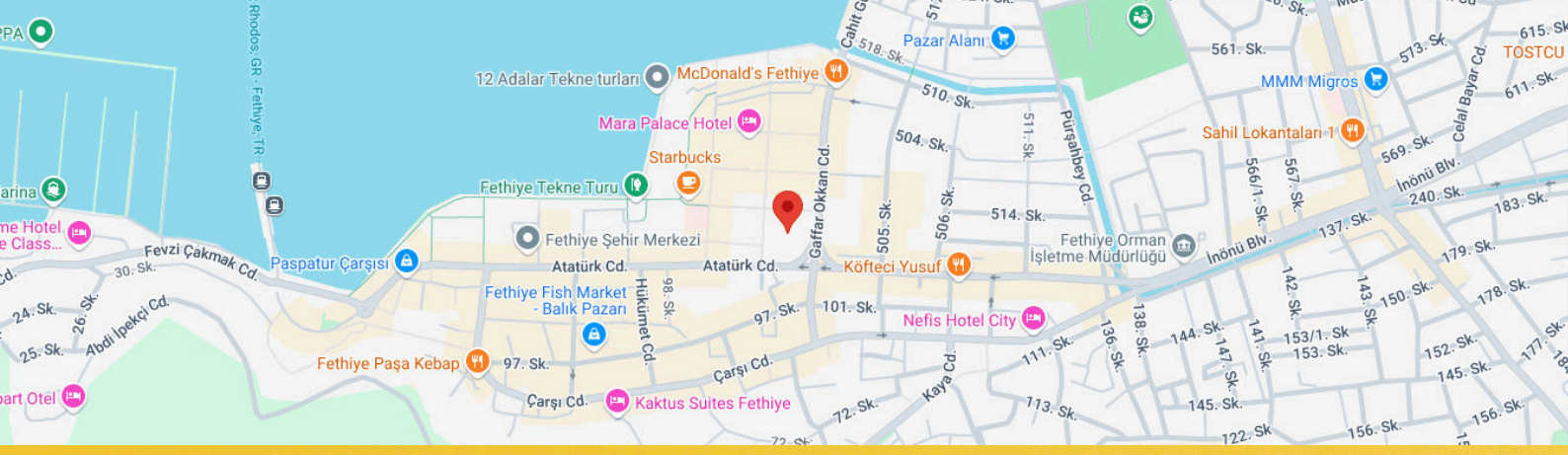
Bu bulgular ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Okul yönetimi, öğretmenler, öğrenciler ve velilere yönelik düzenli farkındalık seminerleri ve atölye çalışmaları planlanmalıdır. Bu etkinliklerde, zorbalığın türleri, etkileri ve önleme yolları hakkında bilgi paylaşılmalı ve tüm paydaşların bu konuda bilinçlenmesi sağlanmalıdır.
- Velilerin sürece daha aktif katılımını sağlamak için düzenli veli toplantıları ve bilgilendirme oturumları düzenlenmelidir. Velilerin akran zorbalığına ilişkin bilgi ve becerilerinin artırılması, öğrenci davranışlarının daha etkili şekilde yönetilmesine katkı sağlayacaktır. Okul rehberlik
- servisleri, zorbalık olaylarına erken müdahale edebilmek için etkin raporlama ve izleme sistemleri kurmalıdır. Ayrıca, rehberlik birimlerinin öğrencilerle bireysel ve grup çalışmaları yaparak empati geliştirme ve iletişim becerilerini artırma konularında destek sunması önemlidir.

KAYNAKLAR

- Albayrak, S. (2012). Okulda uygulanan zorbalığı önleme programının zorbalığın azaltılmasında etkisi. (Yayımlanmış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ertan, D. (2012). Akran zorbalığında aileye ve okula ilişkin risk ve koruyucu faktörlerin incelenmesi. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Gökler, R. (2007). İlköğretim öğrencilerinde akran zorbalığının bazı değişkenler açısından incelenmesi. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gökler, R. (2009). Okullarda akran zorbalığı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 511-537.
- Karataş, H. (2011). İlköğretim okullarında zorbalığa yönelik geliştirilen programın etkisinin incelenmesi. (Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kartal, H. (2008). İlköğretim okullarında zorbalık yapanlar ve zorbalığa uğrayanlar. *Education Sciences*, 3(4), 712-730.
- Kartal, H., ve Bilgin, A. (2008). Bullying in the elementary schools: From the aspects of the students, the teachers and the parents. *İlköğretim Online*, 7(2), 485-495.
- Küçükturan, G., ve Gökler, B. (2014). Investigation of the teachers' coping strategies against peer bullying. *European International Journal of Science and Technology*, 3(9), 99-114.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Oxford, UK: Blackwell.
- Olweus, D. (1995). Bullying or peer abuse at school: Facts and intervention. *Current Directions in Psychological Science*, 4, 196-200.
- Olweus, D. ve Limber, S. P. (1983). *Olweus bullying prevention program*. Oxford: Blackwell.
- Özkan, Y., ve Çifci, E., G. (2010). Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ilköğretim okullarında akran zorbalığı. *İlköğretim Online*, 9(2), 576-586.
- Pişkin, M. (2002). Okul zorbalığı: Tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2, 531-562.

- Pişkin, M. (2010). Ankara'daki ilköğretim öğrencileri arasında akran zorbalığının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 175-189.
- Ross, D. (2002). Bullying. In J. Sandoval (Ed.), *Handbook of crisis counseling, intervention, and prevention in the schools* (2nd ed., pp. 105-135). Mahwah, NJ: L. Erlbaum Associates.
- Salmivalli, C. (2014). Participant roles in bullying: How can peer bystanders be utilized in interventions? *Theory Into Practice*, 53(4), 286-292.
- Sharp, S. ve Cowie, H. (1994). Empowering pupils to take positive action against bullying. In S. Sharp ve P. Smith (Eds.), *School bullying: Insights and perspectives* (pp. 108-131). London: Routledge.
- Swearer, S. M., Espelage, D. L. ve Napolitano, S. A. (2009). *Bullying prevention and intervention: Realistic strategies for schools*. New York: Guilford Press.
- Yalçıntaş Sezgin, E. (2018). Okulöncesi öğretmenlerin akran zorbalığı ilişkin algı ve görüşleri: zorbalık davranışları tespitleri, zorbalık davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler ve aldıkları önlemler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 85-104.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7-16.
- Yıldırım, R. (2012). Akran zorbalığı. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 39-51.
- Zych, I., Ttofi, M. M., Llorent, V. J., Farrington, D. P., Ribeaud, D. ve Eisner, M. P. (2020). A longitudinal study on stability and transitions among bullying roles. *Child Development*, 91(2), 527-545.

FETHİYE REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

İLETİŞİM İÇİN OKUYUN - OKUTUN.

